DOMSTOLENS DOM
av den 31 oktober 1974*

I mål 15/74

har Hoge Raad der Nederlanden till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Centrafarm B.V., Rotterdam

liksom

Adriaan de Peijper, Neuwerkerk aan de IJssel

och

Sterling Drug Inc., New York.

Begäran avser tolkningen av bestämmelserna i EEG-fördraget om fri rörlighet för varor, i samband med artikel 42 i akten om anslutningen av de nya medlemsstaterna till Europeiska ekonomiska gemenskapen, och om tolkningen av artikel 85 i EEG-fördraget vad avser patenträtt.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden R. Lecourt, avdelningsordförandena C. Ó. Dálaigh och A. J. Mackenzie Stuart samt domarna A. M. Donner, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher och M. Sørensen (referent),

generaladvokat: A. Trabucchi,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

* Rättegångsspråk: nederländska.

dom

DOMSKÄL

1 Genom mellandom av den 1 mars 1974, som inkom till domstolen den 4 mars, har Hoge Raad der Nederlanden (Nederländernas högsta domstol) i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt vissa frågor om patenträtten i förhållande till bestämmelserna i fördraget och anslutningsakten för de tre nya medlemsstaterna.

2 I domen om hänskjutande har Hoge Raad angett följande faktiska omständigheter och nationella rättsregler som är av betydelse för frågorna:

— En patenthavare innehar parallella patent i flera EEG-stater.

— De produkter som skyddas av dessa patent har lagligen saluförts i en eller flera av dessa medlemsstater av företag till vilka patenthavaren upplåtit tillverknings- och försäljningslicens eller enbart försäljningslicens.

— Dessa produkter har därefter exporterats av tredje man, förts ut på marknaden i en av dessa andra medlemsstater och sålts vidare.

— Patentlagstiftningen i denna sistnämnda medlemsstat ger patenthavaren rätt att vidta rättsliga åtgärder mot att hindra att de patentskyddade produkterna säljs av andra, även om dessa produkter tidigare av patenthavaren eller en licenstagare lagligen saluförts i ett annat land.

3 Av de muntliga förhandlingarna har det framgått att tvisten vid den nationella domstolen rör rättigheterna för en innehavare av parallella patent i flera medlemsstater som i en av dessa stater upplåter ensamförsäljningsrätt, men inte tillverkningsrätt, för den patenterade produkten, och samtidigt avstår från att tillverka den patenterade produkten i samma medlemsstat.

Fråga I a

4 Denna fråga går ut på att domstolen skall avgöra huruvida fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor under de ifrågavarande förhållandena

hindrar patenthavaren att motsätta sig att en patentskyddad produkt saluförs av andra.

5 Enligt fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor, särskilt artikel 30, är importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan förbjudna mellan medlemsstaterna.

6 Enligt artikel 36 skall dessa bestämmelser dock inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import som grundas på intresset att skydda industriell och kommersiell äganderätt.

7 Av samma artikel, särskilt andra meningen, liksom av sammanhanget, framgår dock att även om fördraget inte berör förekomsten av industriell och kommersiell äganderätt enligt en medlemsstats lagstiftning, så kan utövandet av sådan äganderätt under vissa förhållanden omfattas av förbuden i fördraget.

8 Även om artikel 36 innehåller ett undantag från en av de grundläggande principerna för den gemensamma marknaden tillåter den endast avvikelser från principen om fri rörlighet för varor i den mån som detta är berättigat för att skydda det särskilda föremålet för dessa rättigheter.

9 På patenträttsområdet är det särskilda föremålet för rättigheten att patenthavaren, som kompensation för sin uppfinnarmöda, tillförsäkras ensamrätt att använda en uppfinning för att tillverka industriprodukter och bringa dem i omsättning, antingen direkt eller genom att upplåta licens till tredje part, liksom rätten att motsätta sig efterbildning.

10 Ett hinder för fri rörlighet för varor kan uppstå om det finns bestämmelser i nationell lagstiftning i fråga om industriell och kommersiell äganderätt som fastställer att patenthavarens rättigheter inte är konsumerade genom saluföringen av den patentskyddade produkten i en annan medlemsstat, vilket innebär att patenthavaren kan hindra importen till sin egen medlemsstat av en produkt som har saluförts i en annan stat.

11 Ett sådant hinder för den fria rörligheten för varor kan vara berättigat för att skydda industriell äganderätt, när detta skydd åberopas mot en produkt som kommer från en medlemsstat där den inte kan patenteras och som har tillverkats av tredje part utan patenthavarens samtycke, liksom när det rör sig om patent, vars ursprungliga innehavare är juridiskt och ekonomiskt oberoende av varandra. Däremot är ett undantag från principen om fri rörlighet för

varor inte berättigat om produkten lagligen av patenthavaren själv eller med dennes samtycke har förts ut på marknaden i den medlemsstat från vilken den har importerats, särskilt när det rör sig om en innehavare av parallella patent.

12 Om en patenthavare kunde hindra import av skyddade produkter som av patenthavaren eller med dennes samtycke saluförts i en annan medlemsstat, skulle denne ha möjlighet att skärma av nationella marknader och på detta sätt begränsa handeln mellan medlemsstaterna, utan att en sådan begränsning var nödvändig för att garantera honom det väsentliga i den ensamrätt som följer av parallella patent.

13 Sökanden i målet vid den nationella domstolen har i detta sammanhang hävdat att det till följd av skillnaderna mellan nationella bestämmelser och förfaranden knappast finns verkligt identiska eller parallella patent.

14 Det bör här påpekas att trots bestående skillnader till följd av bristande harmonisering av nationella bestämmelser om industriell äganderätt utgör den skyddade uppfinningens identitet det väsentliga elementet i begreppet parallella patent, vilket det är domstolens uppgift att bedöma.

15 Svaret på den ställda frågan blir alltså följande. Det förhållande, att en patenthavare utövar sin rätt enligt en medlemsstats lagstiftning att hindra saluföring i den staten av en patentskyddad produkt som av patenthavaren eller med dennes samtycke har förts ut på marknaden i en annan medlemsstat, är oförenligt med EEG-fördragets regler om fri rörlighet för varor inom den gemensamma marknaden.

Fråga I b

16 Denna fråga har ställts med hänsyn till möjligheten att gemenskapsreglerna inte under alla förhållanden utesluter att patenthavaren utövar sin rätt enligt den nationella lagstiftningen att hindra import av den skyddade produkten.

17 Det följer av svaret på fråga I a att fråga I b blir överflödig.

Fråga I c

18 Denna fråga går ut på att domstolen skall avgöra huruvida svaret på fråga I a blir annorlunda om patenthavaren och licenstagarna hör till samma koncern.

19 Det följer av svaret på fråga I a att det som framför allt utgör en restriktion i handeln mellan medlemsstaterna är det territoriella skydd som beviljats en patenthavare i en medlemsstat mot import av en produkt som av patenthavaren eller med hans samtycke har saluförts i en annan medlemsstat.

20 Upplåtandet av en försäljningslicens i en medlemsstat har således till följd att patenthavaren inte längre kan motsätta sig saluföring av den skyddade produkten inom hela den gemensamma marknaden.

21 Det har därför ingen betydelse om patenthavaren och licenstagarna hör till samma koncern eller ej.

Fråga I d

22 Denna fråga går huvudsakligen ut på att domstolen skall avgöra huruvida patenthavaren, oavsett svaret på den första frågan, kan motsätta sig import av de skyddade produkterna om det föreligger prisskillnader, vilka beror på åtgärder som vidtagits av myndigheterna i den exporterande staten för att kontrollera produkternas pris.

23 Det ingår i gemenskapsmyndigheternas uppgifter att avlägsna de faktorer som kan snedvrida konkurrensen mellan medlemsstaterna, bl.a. genom harmonisering av nationella åtgärder för priskontroll, genom förbud mot stödordningar som är oförenliga med den gemensamma marknaden, och genom att de utövar sina befogenheter på konkurrensområdet.

24 Förekomsten av sådana faktorer i en medlemsstat kan dock inte rättfärdiga att en annan medlemsstat upprätthåller eller inför bestämmelser som är oförenliga med bestämmelserna om fri rörlighet för varor, särskilt inom området för industriell och kommersiell äganderätt.

25 Denna fråga skall därför besvaras nekande.

Fråga I e

26 Denna fråga går ut på att domstolen skall avgöra huruvida patenthavaren har rätt att utnyttja de rättigheter som patentet ger honom trots gemenskapsbestämmelserna om fri rörlighet för varor, för att kunna kontrollera spridningen av en läkemedelsprodukt i syfte att skydda allmänheten mot de risker som härrör från felaktiga produkter.

27 Eftersom skyddet av allmänheten mot de risker som härrör från felaktiga läkemedelsprodukter är ett legitimt intresse ger artikel 36 i fördraget medlemsstaterna rätt att avvika från bestämmelserna om fri rörlighet för varor för att skydda människors och djurs hälsa och liv.

28 De åtgärder som är nödvändiga för att uppnå detta syfte måste dock vara sådana som är direkt avsedda för hälsovård och får inte vidtas i form av ett missbruk av reglerna om industriell och kommersiell äganderätt.

29 Dessutom skiljer sig det särskilda syftet med skydd av industriell och kommersiell äganderätt från syftet med skydd av allmänheten och det eventuella ansvar som kan följa av detta.

30 Denna fråga skall därför besvaras nekande.

Fråga I f

31 Denna fråga går ut på att domstolen skall avgöra huruvida artikel 42 i anslutningsakten för de tre nya medlemsstaterna innebär att fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor inte kan åberopas i Nederländerna före den 1 januari 1975 om de ifrågavarande produkterna kommer från Förenade kungariket.

32 Artikel 42.1 i anslutningsakten föreskriver att kvantitativa import- och exportrestriktioner från och med dagen för anslutningen skall avskaffas mellan gemenskapen i dess ursprungliga sammansättning och de nya medlemsstaterna.

33 Enligt artikel 42.2, som är mer relevant för denna fråga, "skall åtgärder med motsvarande verkan som dessa restriktioner avskaffas senast den 1 januari 1975".

34 I detta sammanhang kan denna bestämmelse endast avse sådana åtgärder med verkan motsvarande kvantitativa restriktioner som skulle avskaffas mellan de ursprungliga medlemsstaterna efter en övergångsperiod enligt artiklarna 30 och 32–35 i EEG-fördraget.

35 Av detta framgår att artikel 42 i anslutningsakten inte har någon inverkan på de importförbud som följer av nationell lagstiftning om industriell och kommersiell äganderätt.

36 Detta område omfattas följaktligen av den princip i fördraget och anslutningsakten, enligt vilken bestämmelserna om fri rörlighet för varor i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna, särskilt artikel 30, är tillämpliga från anslutningsdagen för de nya medlemsstaterna, om inte annat uttryckligen anges.

37 Av detta följer att artikel 42 i anslutningsakten inte ens före den 1 januari 1975 kan åberopas för att hindra import till Nederländerna av produkter som under ovan angivna förhållanden förs ut på marknaden i Förenade kungariket av patenthavaren eller med dennes samtycke.

Frågorna II a och b

38 Dessa frågor går ut på att domstolen skall avgöra huruvida artikel 85 i fördraget är tillämplig för avtal och samordnade förfaranden mellan innehavaren av parallella patent i olika medlemsstater och dennes licenstagare, om samtliga avtal och samordnade förfaranden har som mål att skapa olika marknadsvillkor från land till land för de patentskyddade produkterna.

39 Även om förekomsten av rättigheter som erkänns av en medlemsstats lagstiftning på området för industriell äganderätt inte berörs av artikel 85 i fördraget, kan villkoren för deras utövande dock omfattas av förbuden i den artikeln.

40 Detta kan vara fallet när utövandet av en sådan rättighet förefaller vara syftet med, medlet för eller följden av en kartell.

41 Artikel 85 i fördraget gäller dock inte för avtal eller samordnade förfaranden mellan företag som ingår i samma koncern och har ställning som moder- och dotterbolag, om företagen bildar en ekonomisk enhet inom vilken dotterbolaget inte har någon egentlig frihet att bestämma sitt handlande på marknaden,

och om avtalen eller förfarandena endast syftar till en fördelning av uppgifter internt mellan företagen.

Rättegångskostnader

42 De kostnader som förorsakats Danmarks regering och Europeiska gemenskapernas kommission, som inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.

43 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid Hoge Raad der Nederlanden utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

- angående de frågor som genom en mellandom av den 1 mars 1974 förts vidare av Hoge Raad der Nederlanden - följande dom:

1) **Det förhållandet, att en patenthavare utövar sin rätt enligt en medlemsstats lagstiftning att hindra saluföring i den staten av en patentskyddad produkt, som av patenthavaren eller med dennes samtycke har förts ut på marknaden i en annan medlemsstat, är oförenligt med EEG-fördragets regler om fri rörlighet för varor inom den gemensamma marknaden.**

2) **Det är härvid utan betydelse om patenthavaren och de företag till vilka denne upplåtit licens tillhör samma koncern eller ej.**

3) **Det har inte heller någon betydelse om det mellan den exporterande och importerande medlemsstaten föreligger prisskillnader, vilka beror på åtgärder som vidtagits av myndigheterna i den exporterande staten för att kontrollera produktens pris.**

4) **Innehavaren av ett patent för en läkemedelsprodukt kan inte undandra sig gemenskapsbestämmelserna om fri rörlighet för varor med motiveringen att spridningen av produkten måste kontrolleras för att skydda allmänheten mot felaktiga produkter.**

5) **Artikel 42 i anslutningsakten kan inte ens före den 1 januari 1975 åberopas för att förhindra import till Nederländerna av produkter som av patenthavaren eller med dennes samtycke har förts ut på marknaden i Förenade kungariket.**

6) **Artikel 85 i fördraget gäller inte för avtal eller samordnade förfaranden mellan företag som ingår i samma koncern och har ställning som moder- och dotterbolag, om företagen bildar en ekonomisk enhet inom vilken dotterbolaget inte har någon egentlig frihet att bestämma sitt handlande på marknaden, och om avtalen eller förfarandena endast syftar till en fördelning av uppgifter internt mellan företagen.**

Lecourt Ó Dálaigh Mackenzie Stuart Donner Monaco

Mertens de Wilmars Pescatore Kutscher Sørensen

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 31 oktober 1974.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

R. Lecourt
Ordförande